

साझाकुरा

हाम्रो कुरा

जटिलता हटाउन सहनशीलता

आज सहनशीलता दिवस हो । विश्वभर र नेपालमा पनि आज बुधवारका दिन अर्थात १६ नोभेम्बर सहजशीलता दिवस मनाउने गरिएको छ । सहनशीलता नामैले पनि प्रष्ट हुन सकिन्छ । हरेक मानिस, जात, धर्म, समाज र समुदायमा सहनशीलता त्यति नै महत्वपूर्ण छ, जति हामी सुख र शान्ति खोज्दौं । हरेक मानिसले आफूलाई र समाजलाई सुख र शान्तिका रूपमा हेर्न चाहन्छ । जटिलता हरेक पाइलाहरूमा भेटिन्छ । जिनगीमा आइपुग्ने अनेक जटिलताहरूका कारणमा एउटा सहनशीलताको अभाव पनि रहेको विश्लेषण गरिन्छ । अहिलेको समाजमा बढिरहेको आर्थिक र सामाजिक क्षेत्रमा देखिएका समस्याका कारण अमानवीय जटिलताहरू बढेका छन् । जसकारण मानवीय जटिलताबाट मुक्ति पाउन सहनशीलताले मुख्य भूमिका हुनेछ । सहनशीलता नै मानव जीवनको अचुक औषधि रहेको नेपाली समाजमा यस भनाई स्थापित छ । सहज शक्ति नै मानवीय जीवनको महत्वपूर्ण पक्ष हो । १९९६ मा, संयुक्त राष्ट्र महासभाले संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य राष्ट्रहरूलाई १६ नोभेम्बरमा सहिष्णुताको लागि अन्तर्राष्ट्रिय दिवस मनाउन आमन्त्रित गरेको थियो । त्यसपछि हरेक वर्ष १६ नोभेम्बरमा यस दिवस मनाउने गरिन्छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा सहनशीलता दिवसलाई विश्वभरि असहमति, असमझदारी र असहनशील भएपछिको खतराहरूको बारेमा जन जागरुकता फैलाउने कामका लागि महत्वका हिसाबले हेरिन्छ । आज यस दिवसको अवसरमा प्रत्येक वर्ष युनेस्कोद्वारा विभिन्न सम्मेलन र समारोहहरूको आयोजना हुने गर्दछ । जहाँ सहनशीलता र अहिंसाको प्रवर्द्धनको बारेमा गम्भीरता पूर्वक छलफल हुने गर्दछ । 'द्वन्द्व रोकथाम, मानव अधिकारको प्रवर्द्धनको हितमा विश्वका सबै मानिसहरूमा सहिष्णुता र शान्तिको मूल्यवर्द्धन प्रोत्साहित गर्नुहोस्' भनेर एएको संयुक्त राष्ट्रसभामा सहिष्णुता दिवसको सुचवात भएको हो । १० को दशकमा अफ्रिका, बाल्कन र काकेशसमा जातीय र सांस्कृतिक द्वन्द्वको परिप्रेक्ष्यमा स्वान्डा र बोस्नियाली नरसंहार भएको थियो । स्वान्डा र बोस्नियाली नरसंहारका पीडित परिवारहरूले सहिष्णुता दिवसको सुचवात गरेका थिए । नेपालमा भने सहनशीलता दिवसलाई गम्भीरताका साथ मनाइएको पाइदैन । नेपालमा पनि असहमति, असमझदारी र असहनशील भएपछिको खतराहरूको बारेमा जन जागरुकता फैलाउने कामका लागि यो दिवस महत्वपूर्ण हुने देखिन्छ । जसकारण राजनीतिक दल, सामाजिक संघसंस्थाहरूले पनि सहनशीलता दिवसका अवसरमा समाजमा ज्ञान दिने गरी गतिविधिहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

विश्वभर र नेपालमा पनि आधुनिकीकरणले समाजहरूमा गहिरो परिवर्तन ल्याइ सञ्चार र आदानप्रदानको लागि विशाल अवसर खोलिएको अवस्थामा असमानता र गरिबी जस्ता अन्य नयाँ चुनौतीहरू पनि देखिएका छन् । दुर्व्यवहार घृणा र आतंकवादी हमलाहरूले मानव समुदायलाई एकताको सूत्र मा बाँध्न सकिरहेको छैन । यस सन्दर्भमा, सहिष्णुता, सद्भाव र सहनशीलताको कमी आधुनिकीकरणसँगै बढी रहेको छ । जसकारण अमानवीय जटिलताबाट मुक्ति पाउन सहनशीलताले मुख्य भूमिका हुनेछ । सहनशीलता नै शान्तिको लागि संघर्ष रहेको छ ।

महत्त्वपूर्ण टेलिफोन नम्बरहरू

महत्त्वपूर्ण प्रहरी	एम्बुलेन्स सेवा
प्रहरी कन्ट्रोल: १००	नेपाल रेडक्रस: ४२०७१, ९८४२०२९४२
खिला ट्राफिक: ४२०५९९	हेटौडा अस्पताल: ४२०३०४
बडा प्रहरी: ४२०२९९	परिवार नियोजन संघ: ४२०७४५२, ४२०७४०००
पशुपतिनगर इलाका: ४२०५९८	महरी रेडक्रस: ९८४१०५८२१
पाल्पु इलाका: ९२०५७९	खुम्लिङ रेडक्रस: ९८५१९२२११
महरी इलाका: ९८४०१०१९१	भीमफेदी रेडक्रस: ६२०२९९
इलाका कार्यालय: ६२१९६२	पाल्पु रेडक्रस: ९८१४२०७४१
इलाका भीमफेदी: ९९१४६२	सुनसरी रेडक्रस: ९८४४३०९९८४
इलाका टिम्पु: ९८४४२९९३२१	सहकारी अस्पताल: ०५३२५५८०, ९८४४१९१४
चौकीटो चौकी: ९७४२२४४००१	समाजी एम्बुलेन्स: ९८४४२९७५९
खिलाङ चौकी: ९९२०००	बाग्य गन्ध: १०१
चौघडा चौकी: ९८४४०४४०५९	बाल हेल्पलाइन नेपाल: १०९८
नेवारपानी चौकी: ९७४४००००१९	महारी नेपाल: ४२१०४०
फाखेल चौकी: ९८४४०१९३९८	अपाइ बाल अस्पताल: ९८४४२९४४४४
परमसङ्खरी चौकी: ९८४४०१९७५९	

भोलिको पात्रो

भोलि वि.सं. २०१९ मंसिर १ गते विहीबार १७ नोभेम्बर २०२२ । मंसिर कृष्णपक्ष नवमी ।
 कल्यणमा ११४३ ने.सं. । सूर्योदय ६:२७, सूर्यास्त ५:८ ।

आजको राशिफल

गेष	शुभ	दुःख	भाग
शत्रु पराजय हुनेछ	भाग सम्मान बढ्नेछ	भाग सम्मान बढ्नेछ	भाग सम्मान बढ्नेछ
नाति र पराक्रम बढ्नेछ	धन लाभ हुनेछ	धन लाभ हुनेछ	धन लाभ हुनेछ
बुद्धिमा बढ्नेछ	व्यापार-व्यवसायमा उन्नति हुनेछ	व्यापार-व्यवसायमा उन्नति हुनेछ	व्यापार-व्यवसायमा उन्नति हुनेछ
रोकिरको कामहरू बन्द हुनेछ	अकस्मात्	अकस्मात्	अकस्मात्
आनन्दको महसुस हुनेछ	प्रथम विवाह आनन्द बढ्नेछ	प्रथम विवाह आनन्द बढ्नेछ	प्रथम विवाह आनन्द बढ्नेछ
मान चञ्चल हुनेछ	बोलीमा नियन्त्रण गर्नुपर्नेछ	बोलीमा नियन्त्रण गर्नुपर्नेछ	बोलीमा नियन्त्रण गर्नुपर्नेछ

निजीकरण र एमसीसी : चुनावमा गरिएका कुतर्क

तिजया घिमिरे

देशमा हाल अर्थतन्त्रमा देखिएको संकट चुनाव मुख्य आर्थिक विषय हुनपर्ने थियो । तर, पञ्चायतकालमा बनेका भूकट्टी कागज कारखाना, बसिबारी छाला जुता, हॉरिभिडि इट्टा उद्योगको नाम लिई राजनीतिक दलले बेचेर बापको आरोप लगाइन्छ । पञ्चायतका समयमा बनेको ठूलो बस बन्द अड्डो विषयमा निजीकरणको जोडिन्छ । विशेषगरी नेपाली काँग्रेसमाथि सर्वजनिक संस्था नबेचेर बापको आरोप लगाउने गरिएको पाइन्छ । आर्थिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत २०४९ सालमा नेपाली काँग्रेसको सर कारले सर्वजनिक संस्थानको निजीकरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थितरूपमा सुरु गरेको हो । तर, २०४२ सालमा सुरु गरिएको आर्थिक सुधारसँगै निजीकरणको अन्वय पनि थालिएको थियो । यस २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि सरकारी स्वामित्वमा रहेका फर्नेट र दर्जन उद्योग व्यवसायमध्ये केहीको निजीकरण गरियो भने केही बन्द भए । निजीकरणलाई कठिमेको सरकारले गति दियो । काँग्रेसपछिको ठूलो दल एमाले पनि निजीकरणको पूर्ण विरोधी थिएन । एमालेले २०५१ सालको चुनावी घोषणापत्रमा 'छोटोपट्टी निजीकरणमा सार्ने शब्दावली प्रयोग गरेको थियो ।

बसिबारी छाला जुता कारखाना निजीकरणको उद्योग हो । अहिले यसको कुनै अस्तित्व नभै छ । बस बन्द भएको हो । तर, त्यसको अन्तर्गत भने सर्वजनिक क्षेत्रकै गणाला अस्पताल बनाइएको छ । विरटानगरमा सरकारीमात्र होइन निजी क्षेत्रका जुट मिल र कारखानासमेत बना नसकेर बन्दै रहन गएको देखिन्छ । जनकपुर चुरोट कारखाना, हेटीडा कपडा उद्योग, बीरगंज चिनी कारखाना निजीकरण गरिएको थिएन । सरकारी बिक्री गर्न उद्योग । अहिले हे त यी उद्योग । ठूलो बस पनि सरकारले निजीकरण गरेको होइन । यो बस सञ्चालन हुँदा बिजुली खर्च नै उठ्न सकेन ।

कमाउने नसकेपछि बन्द भयो । पछि स्वस्थानी विमानस्थल चलाउने कोसिस पनि गरे तर खर्चै उठाउन सकेन । घाटा भयो बन्द गरे । सरकारले निजीकरण गरेको भूटबल पावर कम्पनीलागएतले निजीकरण पछि भने राम्रो भएको छैन । सरकारको काम चुरोट उत्पादन गर्ने हो र । पक्कै पनि होइन । त्यसैले जनकपुर चुरोट कारखाना निजीकरण गरिएको भा'का चुरोट अहिले पनि बन्द पड्योहेना । त्यो बिजीबाट प्राप्त पैसाले सरकारले

सुधार हुँदैन । हाम्रो आयत वर्षको २० खर्ब छ र रैमिथान १० खर्ब रूपैयाँमात्र छ । यो १० खर्बको अन्तर पूर्व रैमिथानले मात्र सँदैन । पञ्चायतकालमा बनेका भूकट्टी कागज कारखाना, बसिबारी छाला जुता, हॉरिभिडि इट्टा उद्योगको नाम लिई राजनीतिक दलले बेचेर बापको आरोप लगाइन्छ । पञ्चायतका समयमा बनेको ठूलो बस बन्द अड्डो विषयमा निजीकरणको जोडिन्छ । विशेषगरी नेपाली काँग्रेसमाथि सर्वजनिक संस्था नबेचेर बापको आरोप लगाउने गरिएको पाइन्छ । आर्थिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत २०४९ सालमा नेपाली काँग्रेसको सर कारले सर्वजनिक संस्थानको निजीकरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थितरूपमा सुरु गरेको हो । तर, २०४२ सालमा सुरु गरिएको आर्थिक सुधारसँगै निजीकरणको अन्वय पनि थालिएको थियो । यस २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि सरकारी स्वामित्वमा रहेका फर्नेट र दर्जन उद्योग व्यवसायमध्ये केहीको निजीकरण गरियो भने केही बन्द भए । निजीकरणलाई कठिमेको सरकारले गति दियो । काँग्रेसपछिको ठूलो दल एमाले पनि निजीकरणको पूर्ण विरोधी थिएन । एमालेले २०५१ सालको चुनावी घोषणापत्रमा 'छोटोपट्टी निजीकरणमा सार्ने शब्दावली प्रयोग गरेको थियो ।

बसिबारी छाला जुता कारखाना निजीकरणको उद्योग हो । अहिले यसको कुनै अस्तित्व नभै छ । बस बन्द भएको हो । तर, त्यसको अन्तर्गत भने सर्वजनिक क्षेत्रकै गणाला अस्पताल बनाइएको छ । विरटानगरमा सरकारीमात्र होइन निजी क्षेत्रका जुट मिल र कारखानासमेत बना नसकेर बन्दै रहन गएको देखिन्छ । जनकपुर चुरोट कारखाना, हेटीडा कपडा उद्योग, बीरगंज चिनी कारखाना निजीकरण गरिएको थिएन । सरकारी बिक्री गर्न उद्योग । अहिले हे त यी उद्योग । ठूलो बस पनि सरकारले निजीकरण गरेको होइन । यो बस सञ्चालन हुँदा बिजुली खर्च नै उठ्न सकेन ।

कमाउने नसकेपछि बन्द भयो । पछि स्वस्थानी विमानस्थल चलाउने कोसिस पनि गरे तर खर्चै उठाउन सकेन । घाटा भयो बन्द गरे । सरकारले निजीकरण गरेको भूटबल पावर कम्पनीलागएतले निजीकरण पछि भने राम्रो भएको छैन । सरकारको काम चुरोट उत्पादन गर्ने हो र । पक्कै पनि होइन । त्यसैले जनकपुर चुरोट कारखाना निजीकरण गरिएको भा'का चुरोट अहिले पनि बन्द पड्योहेना । त्यो बिजीबाट प्राप्त पैसाले सरकारले

सुधार हुँदैन । हाम्रो आयत वर्षको २० खर्ब छ र रैमिथान १० खर्ब रूपैयाँमात्र छ । यो १० खर्बको अन्तर पूर्व रैमिथानले मात्र सँदैन । पञ्चायतकालमा बनेका भूकट्टी कागज कारखाना, बसिबारी छाला जुता, हॉरिभिडि इट्टा उद्योगको नाम लिई राजनीतिक दलले बेचेर बापको आरोप लगाइन्छ । पञ्चायतका समयमा बनेको ठूलो बस बन्द अड्डो विषयमा निजीकरणको जोडिन्छ । विशेषगरी नेपाली काँग्रेसमाथि सर्वजनिक संस्था नबेचेर बापको आरोप लगाउने गरिएको पाइन्छ । आर्थिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत २०४९ सालमा नेपाली काँग्रेसको सर कारले सर्वजनिक संस्थानको निजीकरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थितरूपमा सुरु गरेको हो । तर, २०४२ सालमा सुरु गरिएको आर्थिक सुधारसँगै निजीकरणको अन्वय पनि थालिएको थियो । यस २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि सरकारी स्वामित्वमा रहेका फर्नेट र दर्जन उद्योग व्यवसायमध्ये केहीको निजीकरण गरियो भने केही बन्द भए । निजीकरणलाई कठिमेको सरकारले गति दियो । काँग्रेसपछिको ठूलो दल एमाले पनि निजीकरणको पूर्ण विरोधी थिएन । एमालेले २०५१ सालको चुनावी घोषणापत्रमा 'छोटोपट्टी निजीकरणमा सार्ने शब्दावली प्रयोग गरेको थियो ।

बसिबारी छाला जुता कारखाना निजीकरणको उद्योग हो । अहिले यसको कुनै अस्तित्व नभै छ । बस बन्द भएको हो । तर, त्यसको अन्तर्गत भने सर्वजनिक क्षेत्रकै गणाला अस्पताल बनाइएको छ । विरटानगरमा सरकारीमात्र होइन निजी क्षेत्रका जुट मिल र कारखानासमेत बना नसकेर बन्दै रहन गएको देखिन्छ । जनकपुर चुरोट कारखाना, हेटीडा कपडा उद्योग, बीरगंज चिनी कारखाना निजीकरण गरिएको थिएन । सरकारी बिक्री गर्न उद्योग । अहिले हे त यी उद्योग । ठूलो बस पनि सरकारले निजीकरण गरेको होइन । यो बस सञ्चालन हुँदा बिजुली खर्च नै उठ्न सकेन ।

कमाउने नसकेपछि बन्द भयो । पछि स्वस्थानी विमानस्थल चलाउने कोसिस पनि गरे तर खर्चै उठाउन सकेन । घाटा भयो बन्द गरे । सरकारले निजीकरण गरेको भूटबल पावर कम्पनीलागएतले निजीकरण पछि भने राम्रो भएको छैन । सरकारको काम चुरोट उत्पादन गर्ने हो र । पक्कै पनि होइन । त्यसैले जनकपुर चुरोट कारखाना निजीकरण गरिएको भा'का चुरोट अहिले पनि बन्द पड्योहेना । त्यो बिजीबाट प्राप्त पैसाले सरकारले

सुधार हुँदैन । हाम्रो आयत वर्षको २० खर्ब छ र रैमिथान १० खर्ब रूपैयाँमात्र छ । यो १० खर्बको अन्तर पूर्व रैमिथानले मात्र सँदैन । पञ्चायतकालमा बनेका भूकट्टी कागज कारखाना, बसिबारी छाला जुता, हॉरिभिडि इट्टा उद्योगको नाम लिई राजनीतिक दलले बेचेर बापको आरोप लगाइन्छ । पञ्चायतका समयमा बनेको ठूलो बस बन्द अड्डो विषयमा निजीकरणको जोडिन्छ । विशेषगरी नेपाली काँग्रेसमाथि सर्वजनिक संस्था नबेचेर बापको आरोप लगाउने गरिएको पाइन्छ । आर्थिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत २०४९ सालमा नेपाली काँग्रेसको सर कारले सर्वजनिक संस्थानको निजीकरण कार्यक्रमलाई व्यवस्थितरूपमा सुरु गरेको हो । तर, २०४२ सालमा सुरु गरिएको आर्थिक सुधारसँगै निजीकरणको अन्वय पनि थालिएको थियो । यस २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि सरकारी स्वामित्वमा रहेका फर्नेट र दर्जन उद्योग व्यवसायमध्ये केहीको निजीकरण गरियो भने केही बन्द भए । निजीकरणलाई कठिमेको सरकारले गति दियो । काँग्रेसपछिको ठूलो दल एमाले पनि निजीकरणको पूर्ण विरोधी थिएन । एमालेले २०५१ सालको चुनावी घोषणापत्रमा 'छोटोपट्टी निजीकरणमा सार्ने शब्दावली प्रयोग गरेको थियो ।

बसिबारी छाला जुता कारखाना निजीकरणको उद्योग हो । अहिले यसको कुनै अस्तित्व नभै छ । बस बन्द भएको हो । तर, त्यसको अन्तर्गत भने सर्वजनिक क्षेत्रकै गणाला अस्पताल बनाइएको छ । विरटानगरमा सरकारीमात्र होइन निजी क्षेत्रका जुट मिल र कारखानासमेत बना नसकेर बन्दै रहन गएको देखिन्छ । जनकपुर चुरोट कारखाना, हेटीडा कपडा उद्योग, बीरगंज चिनी कारखाना निजीकरण गरिएको थिएन । सरकारी बिक्री गर्न उद्योग । अहिले हे त यी उद्योग । ठूलो बस पनि सरकारले निजीकरण गरेको होइन । यो बस सञ्चालन हुँदा बिजुली खर्च नै उठ्न सकेन ।

कमाउने नसकेपछि बन्द भयो । पछि स्वस्थानी विमानस्थल चलाउने कोसिस पनि गरे तर खर्चै उठाउन सकेन । घाटा भयो बन्द गरे । सरकारले निजीकरण गरेको भूटबल पावर कम्पनीलागएतले निजीकरण पछि भने राम्रो भएको छैन । सरकारको काम चुरोट उत्पादन गर्ने हो र । पक्कै पनि होइन । त्यसैले जनकपुर चुरोट कारखाना निजीकरण गरिएको भा'का चुरोट अहिले पनि बन्द पड्योहेना । त्यो बिजीबाट प्राप्त पैसाले सरकारले

विवेकशील साभाको अन्तरसंघर्ष सम्भन्दा

दिव्यंश गिरी

केही दिनअघि स्व. उज्वल थापाकुमार पुस्तक 'हवाई नेपाल' विमोचन भयो । पुस्तक विमोचनमा विद्वान अर्थशास्त्री स्वर्णिमा बाले, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधारका नेतृत्वकर्ता डा. गोविन्द केसी, नेपाली काँग्रेसका महामन्त्री गणपत राय, महिला आयोगकी महामाता अन्सारीलागएत बक्ता थिए ।

उज्वल थापाले परिकल्पना गरेको लोकतन्त्र कसरी मूल्या-मान्यतासहितको लोकतन्त्र थियो र हाम्रो संसारकटिबत लोकतन्त्रलाई त्यो बाटोमा पुर्‍याउनुको लागि सबैले भूमिका नखेसम्म लोकतन्त्र बलिगो नहुने विचार बक्ताहरूको रहे । उज्वल थापा केहिना कसरीमा पनि छोटे जीवन बाँचे, तर अबको पुस्तालाई हेरेर ठूलो विचार र संस्था थिएर गएका छन् । लोकतन्त्र, नीति, नेतृत्व, समाज र सरकारी कसरी हुनुपर्छ भने विषयमा उनका आफ्नै मूल्या-मान्यता र विचार थिए । त्यसैले

उज्वल थापाले कुट्टे गरे । उज्वल थापा सुदूरपश्चिम विद्यपी लोकरतनको पछार मानिन्थे । भ्रमराजको राजनीतिको बकालत गर्न उज्वल थापा कठिमे नेता गणपत थापाको शब्दमा भन्दा नयाँ राजनीतिको सिद्धान्त मात्र होइन, मूल्यासहितको नयाँ राजनीतिको पछार थिए । उनी थिए बाँचे तर अबको पुस्ताले कस्तो राजनीतिको बोझपछि भनेर बलिगो लोकतन्त्र पेश गरेर गए । उज्वल थापाले आफ्नो जीवनकालमा समाजका लागि केही कामहरू गरेका थिए एवम् उनी आउने पुस्तासम्म विमोचन । करिब सत्रौंको दशकभित्र देश संविधान निर्माणका कारण थियो । त्यसैले

नेताजी संविधान देऊ' भने अभियानबाट उनको राजनीति सुरु भयो । घरमै नेपाल बन्द हुँदा र ठूला बस सबै बन्दको होडबाजीमा लाग्दा 'नेपाल बुद्ध', 'बन्दलाई सबैको लागि बन्द गरौं' भने अभियान थिएर महाधुर्यमा उभिन्थे ।

अहिले १० वर्षपछि हेर्दा नेपालमा बन्दको संस्कृति सधैँलाई बन्द भए जस्तै छ । उनले २०५२ सालको भूकम्प जँदा विवेकशील नेपाली दललाई काठमाडौँमा सबैभन्दा चढो उदारमा पठाएर राजनीति संवार्थ कसरी जोडिनुपर्छ भन्ने सन्देश दिएका थिए । डा. गोविन्द केसीको अग्रशरणाहितको शिक्षा क्षेत्र सुधारको आन्दोलनको संयोजकमा उनी बाँचुन्थेले सडकमा नेतृत्व गर्दै उभिए । 'अकस्मात् बालुवाटार' शिबिर अन्य धेरै आन्दोलनको नेतृत्व गरेका उनले मूल्या-मान्यताको राजनीति गर्न सिकाउने विवेकशील नेपालीको गठन समेत गरेका थिए ।

हावा पार्टीसँगको सम्बन्ध २०७४ सालमा सम्पन्न स्वस्थानी चुनावमा विवेकशील नेपालले रज्जु दर्शन र साक्षा पार्टीले किशोर थापालाई चुनावमा उद्योगको थियो । उनीले राम्रो दर्शन गर्दै तेस्रो र चौथो स्थान हासिल गरेपछि धेरै मतदाताको शुभचिन्तलाई कट्टर गर्दै उज्वल थापाले पार्टी एकीकरण अघिपछि बढाए । त्यसैले दुवै पार्टी वैचारिक हिसाबले अवस्था परिवर्तन भए ।

संविधानका व्यवस्थालाई आधारभूत हिसाबले मान्दै अवस्था परिवर्तनको मुख्य मुद्दा उठाउने सहमतिमा पार्टी एकता भएको थियो । वैकल्पिक राजनीतिमा संस्थागत रूपले सुरु गरे का थापाले पनि नेतृत्व रबीन्द्र मिश्रले गर्दा भने सहयोगी नहुनुपर्छ भन्ने भावना प्रकट गरे । एतदा यही कारण सम्भव भयो । अन्ततः विवेकशील साक्षा पार्टी बन्ने र संसदीय चुनावमा भाग थियो ।

आफ्नै थियो । नेतृत्वको कुनै पनि लोभ नभएको र विधि र मूल्याको राजनीतिमाई प्रधानता दिने थापाले साक्षा पार्टीमा कस्तो कारवाहीको प्रस्ताव गरियो होला भन्ने धेरैलाई लाग्न सक्छ । विवेकशील साक्षा पार्टी राष्ट्रिय पार्टी बन्न सकेन । थापाले मिश्रलाई पूर्व-परिचय थापामा जाने प्रस्ताव राखे । नागरिकसँग अन्तरक्रिया बढाउनुपर्छ भन्ने थापाको मान्यता थियो । पार्टीका सबल र दुर्बल पक्ष थापा जान नागरिकसँग थापको अन्तरक्रियाको विकल्प नरहेकोमा थापाको जोड थियो । मिश्रले यो प्रस्ताव मानिन्थे । थापाले व्यक्तिगत हिसाबले यो थापा अगाडि बढाए । यही थापाको सिक्का र अनुभूति सम्हालेर उनले पार्टी दस्तावेज लेखे । त्यो दस्तावेज केंद्रीय समितिमा छलफल गरी भन्ने प्रस्ताव थापाले राखे ।

एउटा सामान्य प्रस्ताव आफ्नै हैसियतको संयोजकले केंद्रीय समितिमा छलफल गरी भन्दा उनले उज्वल माथि कारवाहीको डण्डा चलाउने र आफ्नो पक्षका केही मानिस ठाडो प्रस्तावमा केंद्रीय समितिमा बन्ने प्रस्ताव ल्याए । यसले पार्टी विभाजनको राज ठारोयो ।

सोचो एकता र साक्षा पार्टी हस्ताक्षरको रूपमा पार्टी फुटेपछि विवेकशील नेपाली यतिकै सकिन्छ भने कतिपयको बुझाइ थियो, तर त्यसो भएन । थापाले विधि र मूल्या मान्यतामा पार्टीलाई अगाडि बढाए । नीति र नेतृत्व सम्भल गरे र भिलन पाउने अग्रयण बने । यही समयमा पोखरामा भएको चुनावी तिताज्यापि दुई पार्टी भिन्न बाटोमा पुगे । पार्टी एकताको बेला मिश्रले सहमति गरेर ६ महिनामा महाधिवेशन गर्न तथा पार्टीलाई नीतिगत हिसाबले प्रष्ट सेन्टर लेभेटु तथा संविधानमयी पार्टी बनाउने दस्तावेजमा हस्ताक्षर गरेका थिए ।

तर, आफ्नै गरेको सहमति विपरित उनले पार्टीलाई राजवादी धारमा लैजाने उद्देश्यका साथ विचारभन्दा माथि देश भन्ने दस्तावेज सर्वजनिक गरे । यसले विवेकशीलको सर्वजनिक भूमीमा गम्भीर क्षतिकारण भयो । राजनीतिमा विश्वास नै गुमेपछि कस्तो अवस्था होला ? शोकेन्द्रका पाएका नागरिकमा कुन हदसम्मकि निराशा जन्माए ? हामीले जवाफ अहिलेको राजनीतिमा खोज्नुपर्छ । आम रूचमा नेता, कार्यकर्ता र समर्थकमा शक्तिशाली निराशाको

सञ्चार भयो । पार्टीको घोषित नीति विपरित पाउलाई सुहाउँदै नगर्दाउने दस्तावेज ल्याउनुको उनको विरोध सर्वजनिक तन्त्रा तीर्थ रूचमा हुनुपर्छ । पार्टीको अग्रगण्य कार्यकर्ता जेठौं गन्ती पाइँने भन्ने सर्वजनिक प्रतिबद्धतालाई कसरी पत्याउने ? विवेकशीलको सिक्का फुट्टे हुँदाहिले हामी धेरै जवाफ पाउँछौं । राजनीतिक दस्तावेजमा गरीको हस्ताक्षर गरी नसकेर बाटो बदल्ने 'इमानदारी'लाई कसरी बुझ्ने ?

जेठौँस, युवा पुस्ताले राजनीतिमा समग्र स्थान्तणको लागि नयाँ संस्कृति बसाउने गरी सुरु गरेको नामो राजनीतिक अभियानको कुराकारण भएको छ । नयाँ पुस्तामाथि धोका छ । उज्वल थापासिद्ध रविधोका कारण बाटो प्रस्ताव विवेकशीलका अन्य नेतृत्वमाथि पनि थियो । यो बीचमा न कुनै महाधिवेशन भयो न कुनै व्यक्तिगत बैठक नै । वैकल्पिक राजनीतिको गैरोटोमा पहिरो लडाइयो तर सर्वजनिक प्रतिबद्धता यसलाई राजमात्र बनाउने हो भनेर यो कस्तो सिकायो ?

राजनीति भनेको चर्को स्वरमा गरि हुनुपर्छ । राजनीतिको टटान लगाउनु हो । यो व्यवहार हो र फेरि पनि व्यवहार हो । अन्धकार सिसामा मात्रै हुन्छ ? ओझामा तराजु गोलभरे मरमा होला सजाउनु अन्धकार होइन ? गोलभरे मरमा होला हस्ताक्षर गरेर राजतन्त्रको नारा लगाउनु वैधानिक अन्धकार र वैधनीतिको कि होइन ? अर्जी भन्दा एउटा शब्द छ- स्तोलिभिष्टर । एउटै थोरै प्रयोग हुने यो शब्द हो जसको शब्दिक व्युत्पत्ति अर्थ अन्धकार गर्ने शक्त बाढ्न थाल्यो हुन्छ । अन्धकार राजनीतिको लाभको लागि वैधानिक मूल्यालाई हिराएर अर्थ सिद्धान्तको छलमाथि बाँध्न सक्ने प्रवृत्तिलाई यो शब्दले प्रतिनिधित्व गर्छ । वैधानिक अन्धकार तर चतुर मानिसले पुर्‍याउन सक्ने अर्थ अन्धकारी हुन्छ ।

पछिनु पटक २०१६ मा धर्मनिष्ठ संविधानको गठनप्रयत्नमा विहारको सुष्मनी निर्वाचन भएपछि उक्त विषयको सुष्मनी निर्वाचनमा बाबड एम्पछि कसले नेता शिष्ट हुन्थे निराशा कुत्रामाथि यस्तो टिप्पणी गरेका थिए-हामी समाजमा यस्ता जन जगततै छन् । समर्थक थियो ।

(साभार : अन्धकार)

